

studija Szilágyi Akosa "Ruski podzemni svijet u Sovjetskom Savezu", zatim bilješke s iscrpnim objašnjenjima i rječnik žargonskih izraza.

Šteta je, da kao prilog knjizi ne postoji sažetak na nekom od svjetskih jezika, jer mađarski je jezik ipak dostupan samo užem čitateljskom krugu.

Jadranka GRBIĆ

Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske u svojoj je biblioteci *Narodne nošnje Hrvatske* objavio novo kolo od pet naslova. To su: **Ivica Šestan**: *Narodna nošnja Vinkovačkog kraja - Otok*, 1987, 126 str., 46 fotografija, 11 tabli; **Gordana Matunci**: *Narodna nošnja Bilogore - Veliko Trojstvo*, 1988, 98 str., 37 fotografija, 5 tabli; **Nada Gjetvaj**: *Narodna nošnja Banije - Luščani*, 1988, 106 str., 37

fotografija, 6 tabli; **Jelena Gamulin**: *Narodna nošnja Vrlike*, 1988, 122 str., 53 fotografije, 10 tabli; **Ilda Vidović-Begonja**: *Narodna nošnja Splita*, 1988, 106 str., 41 fotografija, 14 tabli.

Zacijelo je našim čitaocima iz prikaza u ranijim godištima *Narodne umjetnosti* već poznato da je riječ o ediciji priručnika za rekonstrukciju nošnje, tipskom serijalnom izdanju, namijenjenom u prvom redu folklornim sekcijama kulturno-umjetničkih društava. No, osim praktične namjene začetnici tog opsežno zamišljenog projekta, imali su na umu i dalekosežnije ciljeve. Prema riječima Vladimira Salopeka, urednika edicije, jedan je cilj da se "... dobro poznate nošnje znanstveno odredi u vremenu i prostoru, u njihovoj tradicijskoj funkciji i da ih se kulturno-povijesno valorizira. Drugi je cilj - ističe Salopek - da se narodne nošnje pojedinih krajeva, o kojima nema dovoljno podataka, znanstveno istraže, rekonstruiraju i revitaliziraju barem u funkciji scenske prezentacije".

Pet novih svezaka iz raznih krajeva s područja Hrvatske zaista potvrđuju uredničke zahtjeve; u nekima je od njih elaboriran već dobro poznati modalitet nošnje, poput Vrlike ili Otoka, dok drugi predstavljaju ishod suvremenih istraživanja dosad manje poznatih modaliteta, kao što su Luščani ili Veliko Trojstvo. Obradom, pak, nošnje Splita učinjen je iskorak iz prijašnjeg tematskog okvira; dosadašnje ograničenje na odijevanje u seoskim sredinama proširuje se sada i na gradske.

Svi su se autori pridržavali zadanog obrasca edicije, koji je čini jednoobraznom i prepoznatljivom. U uvodnom su dijelu svake od knjiga naznačene kulturnopovijesne odrednice dotične sredine, opisana je domaća izrada tekstila i navedene su opće značajke tradicijskoga odijevanja. Središnji dio čini podroban opis svih sastavnih dijelova odjeće i nakita za oba spola, te frizure i oglavlja u žena. Njemu slijedi opis načina i redosljeda oblačenja, a zatim upute - posve određene i suvremenim mogućnostima primjerene - za rekonstrukciju svih odjevnih sastavina. Na kraju su i preporuke za održavanje te ispravnu pohranu odjeće. Tekstovni je dio upotpunjen crnobijelim i fotografijama u boji koje zorno ilustriraju, kako odjevni izgled u totalu, tako i pojedinačne sastavine te ukrasne detalje na njima. Tu su i veoma korisne table s crtežima krojeva te redosljedom odijevanja. Sitnijim je slogom otisnut cjelokupni tekst i na engleskom, francuskom te njemačkom.

Ohrabren dobrim rezultatima spomenutog projekta, a vođen ambicioznim ciljem da stvori svojevrstu enciklopediju neobično raznovrsnog i kompleksnog tradicijskog odijevanja, kakvo je bilo uobičajeno na našem tlu, isti je izdavač usporedo pokrenuo i drugi projekt, oživotvoren u biblioteci *Narodne nošnje Jugoslavije*. Knjige iz ove edicije obradom su građe i načinom ilustriranja istovjetno onima iz biblioteke o nošnji u Hrvatskoj, te su sastavljene prema već spomenutom obrascu. U dvije protekle godine objavljeno je osam knjiga, od kojih dvije obrađuju lokalitete iz Bosne, jedna je iz uže Srbije i jedna iz Vojvodine, dvije su s Kosova, jedna je iz Slovenije, a u tom je kolu i jedna knjiga s područja Hrvatske. Evo i naslova: **Ljiljana Beljkašić-Hadžidedić**: *Gradska muslimanska tradicijska nošnja u Sarajevu*, 1987, 121 str., 25 fotografija, 6 tabli; **ista autorica**: *Hrvatska nošnja u okolici Tešnja*, 1988, 142 str., 30 fotografija, 7 tabli; **Mirjana Prošić-Dvornić**: *Narodna nošnja Šumadije*, 1989, 202 str., 76

fotografija, 17 tabli; **Mila Bosnić**: *Narodna nošnja Slovaka u Banatu - Kovačica*, 1989, 152 str., 57 fotografija, 12 tabli (osim uobičajenih prijevoda na engleski, francuski i njemački jezik u ovoj je knjizi tekst objavljen i na slovačkom); **Mirjana Dekić**: *Srpska narodna nošnja Kosova - Gnjilane*, 1989, 141 str., 41 fotografija, 9 tabli; **Marija Makarović**: *Narodna nošnja Gorenjsko - Rateče*, 216 str., 54 fotografije, 16 tabli (tekst objavljen i na slovenskom); **Radojka Bagur**: *Neretvanska narodna nošnja - Metković i okolina*, 1989, 110 str., 41 fotografija, 6 tabli.

Bez obzira na izvorno praktičnu namjenu ovih dviju biblioteka, edicija je i svojim tekstualnim i svojim ilustrativnim materijalom neosporna dobit za etnološku znanost.

Aleksandra MURAJ

Čarolija niti, Vještina narodnog tkanja u Jugoslaviji = The Wonder of Weaving: Folkweaving Skills in Yugoslavia, Muzejski prostor, Zagreb 1988, 278 str.

Održavanje 12. međunarodnog kongresa antropoloških i etnoloških znanosti (ICAES), srpnja 1988. u Zagrebu, izazvalo je u gradu-domaćinu i niz popratnih manifestacija. Taj je događaj svjetskog značenja bio povod Muzejsko-galerijskom centru, a na poticaj Hrvatskoga etnološkog društva, da u svom prostoru po prvi puta priredi etnografsku izložbu, izložbu intrigantnog naziva "Čarolija

niti". U skladu s uobičajenom praksom priređivač je uz izložbu objavio i reprezentativni katalog. Ta publikacija zavidnoga grafičkog izgleda (design Ivan Picelj, tisak Offset "Naša djeca", Zagreb) karakterom svojih priloga premašuje domet pukog izložbenog kataloga. Sadrži, naime, uz obavezni kataloški dio i nekoliko znanstvenih i stručnih tekstova kojima se narodno tkanje, taj neobično raznolik i slojevit kompleks naše povijesne baštine, pokušava osvijetliti s različitih aspekata. Autorice priloga nastojale su mu odrediti njegovo kulturološko i društveno značenje (*Dunja Rihtman-Auguštin: Sudbina narodne kulture*), promotrile su njegov povijesni tok (*Jelka Radauš Ribarić: O tekstilnom rukotvorstvu na tlu Jugoslavije kroz vijekove*), obradile ergološke značajke (*Nerina Eckhel: Uzgoj i obrada tekstilnih sirovina i proizvodnja tekstila*) i upozorile na estetske domete (*Đurđica Petrović: Likovne karakteristike narodnih ткаčkih rukotvorina*).

U uvodnom tekstu D. Rihtman-Auguštin raspravlja o sudbini onog dijela našeg ukupnog nasljeđa i strukture života što se obično imenuje sintagmom "narodna kultura". Pritom joj je tekstilna nit (odnosno artefakti koji su od nje nastali) poslužila kao svojevrsna šifra za prepoznavanje kulturnog i društvenog okruženja stvaraoca-izrađivača-konzumenta folklornog tekstila. Kućna tekstilna djelatnost - koja je u prošlosti doista bila konstitutivnim dijelom načina života u seoskim sredinama Jugoslavije - te cjelokupna simbolika folklornog tekstila, izgubila je, međutim, svoje životne silnice pa definitivno pripada prošlosti. No, smisao ponovnog suočavanja s tim kompleksom, što izložba na eklatantan način nudi, omogućuje - po autoričinu mišljenju - novu, suvremenom dobu primjerenu, valorizaciju.

Zahtjevnog se zadatka prihvatila J. Radauš Ribarić prikazujući povijesni razvoj tekstilnoga rukotvorstva u Jugoslaviji. Prateći ga od najranijih tragova u prethistorijskom i ranohistorijskom razdoblju, preko značajnoga slavenskoga sloja i raznih kasnijih utjecaja do novijih vremena, izradila je cjelovit pregled kojemu je uporište u konkretnim nalazima i spoznajama s našeg područja, ali je smješten u šire euroazijske kulturne konotacije. Sažimajući tako na jednom mjestu, uz vlastito iskustvo, ishode mnogobrojnih starijih i recentnih istraživanja jugoslavenskih etnologa, ugradila ih je u evropske povijesne tokove iskazujući pritom svoje suvereno poznavanje evropskih te općih izvora i literature o tekstilnom rukotvorstvu.

N. Eckhel obradila je tehnološki aspekt narodnoga tkanja. Vrijednost je tog priloga u prvom redu u njegovu sintetičkom karakteru, jer obuhvaća cjelokupnu jugoslavensku građu; istodobno i u širini kuta promatranja, jer je cio taj ergološki kompleks smješten u njegov socijalni kontekst. Opisane su sirovine od kojih se izrađivao folklorni tekstil, postupci njihove prerade, pomagala i alati koji su pritom potrebni, te raznovrsne tehnike kojima od određenih načina međusobnog prepletanja niti nastaju tkanine. Korisna dopuna opisa niz je crteža (autorica Jasminka Vujičić), kojima su predstavljeni alati i sprave